

Міністерство освіти і науки України
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана
(кафедра регіоналістики і туризму)
Державне агентство розвитку туризму України
Асоціація готельних об'єднань та готелів міст України
Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія)
Херсонський державний аграрно-економічний університет (Україна)

ТУРИЗМ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ВІДНОВЛЕННЯ

Збірник матеріалів
Міжнародного туристичного форуму

м. Київ
21–22 березня 2023 р.

УДК 338.48(477)(06)
Т87

*Рекомендовано до друку Вченою Радою факультету маркетингу
Київського національного економічного університету імені Вадима
Гетьмана, Протокол № 9 від 21 квітня 2023 р.*

Туризм в Україні: виклики та відновлення [Електронний ресурс] : Зб. матеріалів
Т87 Міжнародного туристичного форуму, Київський національний економічний універси-
теті імені Вадима Гетьмана, м. Київ, 21–22 березня 2023 року. К. : КНЕУ, 2023. 337 с.
ISBN 978-966-926-440-4

Проаналізовано стан туристичної галузі України та загальні тенденції розвитку у післявоєн-
ний період; розкрито питання туроператорської діяльності під час військового стану; розглянуто
досвід та бачення провідних туристичних компаній від адаптації до викликів після Перемоги;
визначено просторовий, інституційний, економічний виміри туристичного потенціалу регіонів
України; запропоновано практичний досвід, нові тренди, нові можливості, нові маршрути; опра-
цьовано міжнародний досвід відбудови туристичного сектору після збройних конфліктів; запро-
поновано візію та стратегію повоєнного відновлення українського туризму та місце України у
майбутньому світовому туристичному просторі.

Для науковців та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти ЗВО, держав-
них службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування, усіх зацікавлених у тема-
тиці форуму.

УДК 338.48(477)(06)

*Матеріали друкуються в авторській редакції.
Відповідальність за науковий рівень публікацій, обґрунтованість висновків,
достовірність результатів, наявність плагіату несуть автори*

Програмний комітет

Дмитро ЛУК'ЯНЕНКО, доктор економічних наук, професор, в.о. ректора Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, голова

Богдан ДАНИЛИШИН, доктор економічних наук, професор, академік НАН України, завідувач кафедри регіоналістики і туризму Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, заступник голови

Віктор ЧУЖИКОВ, доктор економічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

Мар'яна ОЛЕСЬКІВ, голова Державного агентства розвитку туризму України

Юрій ОПАНАЩУК, кандидат економічних наук, доцент, голова Асоціація готельних об'єднань та готелів міст України, заслужений працівник сфери послуг України

Тетяна ТИМОШЕНКО, кандидат наук з державного управління, доцент, голова Всеукраїнської федерації роботодавців у сфері туризму України

Юрій КИРИЛОВ, доктор економічних наук, професор, ректор Херсонського аграрно-економічного університету

Іраклій КОРДЗАЯ, доктор ділового адміністрування, професор, декан факультету туризму Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Грузія)

Олег ШЕВЧУК, доктор економічних наук, професор, заступник завідувача кафедри регіоналістики і туризму Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

Інна ІЛЛЯШЕНКО, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри регіоналістики і туризму Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

Оксана БОГОСЛАВЕЦЬ, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри регіоналістики і туризму Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

Володимир ЦАРУК, старший викладач кафедри регіоналістики і туризму Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

Крістіна ЮРЧЕНКО, старший викладач кафедри регіоналістики і туризму Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

ЗМІСТ

Платформа I

Наслідки військової агресії росії для розвитку туризму: міжнародний, національний і регіональний аспекти

<i>Власенкова В. А. Ніколаєва Т. М.</i>	ПІВДЕННА УКРАЇНСЬКА ПАЛЬМИРА В КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОМУ ПРОСТОРИ: ІСТОРІЯ ПОХОДЖЕННЯ ТА ІДЕОЛОГІЧНІ МІФИ	10
<i>Дорошенко В.</i>	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ: НАСЛІДКИ ВІЙНИ.....	13
<i>Любіцева О. О., Гринюк Д. Ю. Смирнов І. Г., Степанець І. О., Тіунов В. А.</i>	ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ПІД ЗАГРОЗОЮ: ВИКЛИКИ ТА РЕАГУВАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	16
<i>Кучай О. В.</i>	НАСЛІДКИ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ ДЛЯ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ.....	19

Платформа II

Вітчизняний туроперейтинг: нові формати діяльності та турпродукти в умовах воєнного стану

<i>Таран А. С. Осадча Т. А.</i>	РОЗВИТОК ВНУТРІШНЬОГО ТУРОПЕРЕЙТИНГУ, РОЗРОБКА ЕКСКУРСІЙ З ВИКОРИСТАННЯМ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ	23
-------------------------------------	--	----

Платформа III

Трансформація підприємств готельного господарства в післявоєнний час

<i>Білоус М. В.</i>	СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА В ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС	26
<i>Боцян Т. В. Гришан М. М.</i>	НАССР ЯК ОСНОВА РОБОТИ СИСТЕМИ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА (НА ПРИКЛАДІ МЕРЕЖІ РЕСТОРАНІВ «МАКДОНАЛЬДС»)	28
<i>Добровольська С. Я. Кондратюк Є. В.</i>	КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА, ЇЇ ВПЛИВ НА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ	31
<i>Іванова А. С. Шмігельська Є. А.</i>	ТРАНСФОРМАЦІЯ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	34
<i>Крива Т. С.</i>	НАПРЯМКИ ВІДНОВЛЕННЯ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ У ПОВОЄННИЙ ЧАС.....	37
<i>Кудінова І. П.</i>	СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ГОТЕЛЬНОЇ ІНДУСТРІЇ УКРАЇНИ.....	38
<i>Мархонос С. М. Борисюк О. А.</i>	ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИЙ БІЗНЕС УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	40
<i>Мельник І. М.</i>	АУТСОРСИНГ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ОПЕРАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ КАДРОВОЇ КРИЗИ	42
<i>Nikolaichuk O. A. Mysnik Ya. S.</i>	THE IMPACT OF THE WAR ON THE RESTAURANT AND HOTEL BUSINESS IN UKRAINE.....	45
<i>Чернишова Т. М. Тищенко С. В.</i>	ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	48
<i>Ярмолюк Д. І.</i>	ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОРГАНІЗАЦІЇ СЕРВІСНИХ ПРОЦЕСІВ ГОТЕЛЮ	51
<i>Яцун Л. М. Румянцева Н.</i>	РЕСТОРАННЕ ГОСПОДАРСТВО В СТРАТЕГІЯХ ТУРИЗМУ	56

Платформа IV

Візія та стратегії повоєнного відновлення українського туризму

<i>Аблова О. К.</i>	МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЦІНОУТВОРЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ-
<i>Буксіна І. В.</i>	ДИСТРИБ'УТОРІВ ЗАДІЯНИХ У ТУРИСТИЧНОМУ СЕКТОРІ 60
<i>Балджи М. Д.</i>	НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ У ПОВОЄННИЙ ЧАС 62
<i>Батиченко С. П.</i>	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІЙСЬКОВОГО ТУРИЗМУ
<i>Мельник Л. В.</i>	В УКРАЇНІ 65
<i>Бейдик О. О.</i>	НАЦІОНАЛЬНА ТУРИНДУСТРІЯ В ПЕРІОД ЕКЗИСТЕНЦІЙНИХ
	ВИКЛИКІВ 57
<i>Бойко Н. О.</i>	ГАСТРОНОМІЧНИЙ ТУРИЗМ ЗАКАРПАТТЯ, ЯК ОДИН
<i>Висоцька М. О.</i>	З ЕТАПІВ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО
	ТУРИЗМУ 70
<i>Бокшань Г. І.</i>	ЛІТЕРАТУРНА ВІЗІЯ СУЧАСНОГО ТУРИЗМУ В ЕСЕЇСТИЦІ
	ГАЛИНИ ПАГУТЯК І ОЛЬГИ ТОКАРЧУК 73
<i>Борисова О. В.</i>	РЕЛІГІЙНИЙ ТУРИЗМ У КОНТЕКСТІ ТРАДИЦІЙ ДУХОВНОГО
<i>Гринюк Т. А.</i>	ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ 75
<i>Бригілевич Г. М.</i>	ПІСЛЯВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОТОКІВ ДО
	УКРАЇНИ 79
<i>Бунтова Н. В.</i>	КЛІЄНТООРІЄНТОВАНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ
<i>Стаучан Л. О.</i>	СПОЖИВЧОЇ ЦІННОСТІ ТА МОЖЛИВІСТЬ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ
	ВНУТРІШНЬОГО ТУРИЗМУ В УМОВАХ НОВИХ ВИКЛИКІВ 82
<i>Владимир О. М.</i>	ТУРИСТИЧНІ НАВИЧКИ ТА ЗНАННЯ ТОПОГРАФІЇ ЯК НЕОБ-
	ХІДНІ «METASKILLS» У ЧАС ВІЙНИ 85
<i>Вовчанська О. М.,</i>	СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ МАРКЕТИНГУ В ТУРИЗМІ:
<i>Іванова Л. О.</i>	КЛІЄНТСЬКИЙ ДОСВІД 88
<i>Войтович С. Я.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ВІДНОВЛЕННЯ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО
<i>Войтович О. О.,</i>	ТУРИЗМУ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД 90
<i>Жуков І. С.</i>	
<i>Громоздова Л. В.,</i>	РЕКРЕАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧІ ЗАКЛАДИ КІРОВОГРАДСЬКОЇ
<i>Ільченко Д. Г.</i>	ОБЛАСТІ: ПОТЕНЦІАЛ ПІСЛЯВОЄННОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ
	ВОЇНІВ 93
<i>Демчук О. А.,</i>	СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ
<i>Єрко І. В.</i>	В ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС 95
<i>Дербеньова Я. В.</i>	РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД
<i>Артеменко А. І.</i>	ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 97
<i>Дмитрієва Д. С.</i>	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОЇ
	СФЕРИ В УКРАЇНІ 101
<i>Долинська О. О.</i>	ВОЛОНТЕРСЬКИЙ ТУРИЗМ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ
	РОЗВИТКУ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД 104
<i>Драбинюк Г. В.</i>	ТУРИСТИЧНИЙ МАРШРУТ «СПАДОК ЕПОХ»: ТРАНСФОРМАЦІЯ
<i>Романенко М. М.</i>	СТЕПУ ТА ЛЮДЕЙ ПІВДНЯ 107
<i>Куценко С. В.</i>	
<i>Дуб В. В.,</i>	ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ — ЗАПО-
<i>Терешкін О. Г.,</i>	РУКА РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ 108
<i>Крамаренко Д. П.</i>	
<i>Євтушенко Н. О.</i>	ЗОВНІШНЯ РЕКЛАМА В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО
<i>Бойко Х. Р.</i>	СТАНУ 111
<i>Гошко А. В.</i>	
<i>Ілляшенко І. О.</i>	ВІРТУАЛЬНІ ЕКСКУРСІЇ ЯК ІНТЕРАКТИВНА СКЛАДОВА
<i>Веркуніч А. Ю.</i>	ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС 113
<i>Казаков В. Л.</i>	СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В МІСТІ КРИВИЙ РІГ
<i>Пацюк В. С.</i>	У ПОВОЄННИЙ ЧАС 116

<i>Козоріз О. Є.</i>	ІНКЛЮЗИВНИЙ РОЗВИТОК ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ УКРАЇНИ	120
<i>Кондратенко Л. М.</i>	СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ВІДНОВЛЕННЯ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	123
<i>Коротун С. І., Калько А. Д., Конаривська О. Б., Яковишина М.</i>	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО КУЛЬТУРНОГО ШЛЯХУ VIA REGIA НА ТЕРЕНАХ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	126
<i>Левченко М. О.</i>	СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ З ВРАХУВАННЯМ ПОСТ ВІЙСЬКОВОГО ВІДНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	129
<i>Лісовська В. П., Резніченко А. О.</i>	АДАПТАЦІЙНО-ТРАНСФОРМАЦІЙНИЙ ПІДХІД ПІДПРИЄМСТВ- ДИСТРИБ'ЮТОРІВ ПРИ ФОРМУВАННІ МАРКЕТИНГОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ТУРИСТИЧНОМУ РИНКУ	132
<i>Ловка О. В. Бойчук О. С.</i>	МОЖЛИВОСТІ ПОЄДНАННЯ ТУРИЗМУ ТА ПСИХОЛОГІЇ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ГРОМАДЯН УКРАЇНИ	135
<i>Любіцева О. О.</i>	ВИКЛИКИ ПЕРЕД ВІТЧИЗНЯНОЮ СИСТЕМОЮ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ ТУРИЗМУ	137
<i>Макухіна С. В.</i>	ІНОЗЕМНА МОВА В ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ	140
<i>Малахіті А. В., Малахіті Г. А., Сніговська О. В.</i>	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ РЕСПУБЛІКИ КІПР НА ТЛІ ВПЛИВУ ПАНДЕМІЇ COVID-19 І РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	142
<i>Маркіна М. І. Огородник В. В.</i>	РЕЛІГІЙНО-ПАЛОМНИЦЬКИЙ ТУРИЗМ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ ПОВОЄННОГО УКРАЇНСЬКОГО ТУРИЗМУ	145
<i>Матвійчук Л. Ю., Жадько О. А.</i>	РОЛЬ УКРАЇНИ У ФОРМУВАННІ НОВОЇ КУЛЬТУРИ ПОДОРОЖЕЙ	148
<i>Михайліченко Г. І. Дворська І. В.</i>	ВІДНОВЛЕННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЕОКУПОВА- НИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ	151
<i>Нестерчук І. К.</i>	СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ПРОЄКТІВ ІЗ АКТИВІЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	154
<i>Несторишен І. В.</i>	ІНДУСТРІЯ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ.....	156
<i>Нечева Н. В.</i>	РОЗВИТОК КУРОРТНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС	159
<i>Павловський А. С.</i>	ІСТОРІЯ КАМ'ЯНЕЦЬКИХ СКЕЛЬ ТА ПОДІЛЬСЬКИХ КОРАЛІВ.....	162
<i>Пацюк В. С. Афанасова О.</i>	РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ВОЄННОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	163
<i>Перегуда Ю. А., Кривоберець М. М.</i>	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	166
<i>Петрунчак Д. В.</i>	ІНДУСТРІЯ ГОСТИННОСТІ ЯК СИМВОЛ КУЛЬТУРНОЇ МАТРИЦІ УКРАЇНИ	169

<i>Погуда Н. В.</i>	ВПЛИВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ НА ТУРИЗМ: ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК.....	171
<i>Слатвінська Л. А., Букатинська А. П., Бричук Ю. В.</i>	ТУРИЗМ У КРИЗУ ТА ВОЄННИЙ ЧАС: СТРАТЕГІЇ, ТРЕНДИ НА ПРИКЛАДІ УМАНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	174
<i>Слизький А. С.</i>	ВИКЛИКИ ТА ВПЛИВ ВІЙНИ НА РОЗВИТОК ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ	177
<i>Смирнов І. Г., Любіцева О. О.</i>	ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНИХ ДЕСТИНАЦІЙ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ТА В ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС (НА ПРИКЛАДІ ВОЛОНТЕРСЬКОГО ТУРИЗМУ В М. КАМ'ЯНЦІ-ПОДІЛЬСЬКОМУ)	180
<i>Телегуз К. А., Сорвіна Ю. М.</i>	ВІЗІЯ ТА СТРАТЕГІЇ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ТУРИЗМУ	182
<i>Тимошенко Т. О., Линник І. В.</i>	ТРЕНДИ ПОСТВОЄННОГО ТУРИЗМУ КИЄВА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ БРЕНДУ МІСТА.....	184
<i>Тітова В. Я.</i>	ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІЙ ДЛЯ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ	187
<i>Фастовець О. О.</i>	БАНКІВСЬКІ УСТАНОВИ ПАРТНЕРИ ЧИ КОНКУРЕНТИ ТУРИСТИЧНИХ АГЕНЦІЙ У СФЕРІ ТУРИЗМУ	189
<i>Чорна Н. М.</i>	ТУРИСТИЧНА ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ У ПЕРІОД ВІЙНИ: ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОВЛЕННЯ.....	191
<i>Шевченко О. В.</i>	РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИКИ ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙ У ТУРИЗМІ В УКРАЇНІ	193
<i>Шевченко Р. Ю.</i>	ТУРИСТСЬКО-ЕКСКУРСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У М. КИЄВІ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ (ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД РОБОТИ).....	196

Платформа V

Удосконалення публічного управління у сфері туризму у повоєнний період

<i>Бараник З. П. Махортов Ю. О.</i>	ТРЕНДИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ: 2010–2020 РР. ХХІ СТОЛІТТЯ	199
<i>Боруцька Ю. З.</i>	СТАЛІ ФОРМИ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ СВІДОМОСТІ СОЦІУМУ	202
<i>Гладенко Ю. М.</i>	ЗЕЛЕНИЙ КУРС В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ТУРИЗМУ	205
<i>Ільченко Д. Г.</i>	КОНЦЕПТ «КУЛЬТУРНИЙ ТУРИЗМ» У ПАРАДИГМІ НАЦІОНАЛЬНИХ ДЕРЖВОТВОРЧИХ ПРОЦЕСІВ	208
<i>Kiptenko V.</i>	THE CONTEXT AND VISION OF THE INTERNATIONAL CRITERIA AND INDICATORS APPLICATION IN THE MANAGEMENT OF THE TRANSITION TO SUSTAINABLE TOURISM IN UKRAINE	209
<i>Климчук А. О.</i>	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	212
<i>Кондратюк С. Я., Кондратюк І. С.</i>	ФІНАНСОВІ ПЕРСПЕКТИВИ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ В ЄС ТА УКРАЇНІ	215
<i>Медвідь Г. С.</i>	УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	218
<i>Олесків М. І.</i>	ПЕРШОЧЕРГОВІ ЗАВДАННЯ ВІДРОДЖЕННЯ ТУРИЗМУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	220

<i>Олійник А. А., Юрченко К. М.</i>	НАПРЯМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПОВОЄННОГО ВІДНОВ- ЛЕННЯ СФЕРИ ТУРИЗМУ: ДОСВІД ХОРВАТІЇ.....	224
<i>Писаренко Н. В.</i>	МАРКЕТИНГОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИ- ЄМСТВА СФЕРИ ТУРИЗМУ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ ПІД ВПЛИВОМ ГЛОБАЛЬНИХ ТЕНДЕНЦІЙ	227
<i>Сербулова Н. А., Патрушева Л. І., Неспіна Г. В.</i>	СТВОРЕННЯ КРЕАТИВНО-ТВОРЧОГО ПРОСТОРУ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНИХ І ТВОРЧИХ МОЖЛИВОСТЕЙ.....	229
<i>Терлецька О. В.</i>	СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІСЬКОГО ТУРИЗМУ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ.....	232
<i>Тymoshenko T., Bogoslavets O.</i>	THE ROLE AND IMPORTANCE OF THE «INTEGRATED CLUSTER» APPROACH IN THE SYSTEM OF DESIGNING AND SUSTAINABLE MANAGEMENT OF TOURIST DESTINATIONS IN THE EU COUNTRIES: EXPERIENCE FOR UKRAINE.....	235
<i>Холодцько А. Р.</i>	КИЇВ ЯК ДЕСТИНАЦІЯ ПОЛІТИЧНОГО ТУРИЗМУ В УМОВАХ ВІЙНИ ЗАДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	239
<i>Царук В. В.</i>	СТРАТЕГІЧНИЙ ПЛАН РОЗВИТКУ В'ЇЗНОГО ТУРИЗМУ У КОНТЕКСТІ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ.....	243
<i>Шевчук О. В., Росенко О. К.</i>	УПРАВЛІННЯ БРЕНДОМ ТУРИСТИЧНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПІДХОДИ	246
<i>Шевчук С. М.</i>	РЕГІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ	248
<i>Шишигіна Л. С.</i>	ПОДІЄВИЙ МАРКЕТИНГ У ВІДНОВЛЕННІ ПІСЛЯВОЄННОГО ТУРИЗМУ	252
<i>Юрченко К. М.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ, ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ ТА СПОЖИВАЧІВ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	254

Платформа VI
Міжнародний досвід відбудови туристичного сектору
після збройних конфліктів та катастроф

<i>Алексеева Я. В.</i>	МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВІДБУДОВИ ТУРИСТИЧНОГО СЕК- ТОРУ ПІСЛЯ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ: МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ	257
<i>Кашина Г. С., Громоздова Л. В.</i>	МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВІДНОВЛЕННІ СФЕРИ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ ПІСЛЯ ЗБРОЙНИХ АГРЕСІЙ	260
<i>Кашинська О. Є.</i>	МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВІДБУДОВИ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ ПІСЛЯ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ	263
<i>Коваленко М. П., Рвач А. М.</i>	МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВІДНОВЛЕННЯ ТУРИСТИЧНОГО СЕКТОРУ КРАЇН У ПОСТКРИЗОВИЙ ПЕРІОД.....	265
<i>Кругляк М. Е.</i>	БОСНІЯ І ГЕРЦЕГОВИНА ЯК ПРИКЛАД ВДАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС	268
<i>Левицька І. В.</i>	РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРАК- ТИКИ ЄС.....	270
<i>Приходько З. В.</i>	МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВІДБУДОВИ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІСЛЯ ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ	272
<i>Хільчевська І. Г.</i>	ВІЙСЬКОВИЙ ЛАНДШАФТ І ТУРИЗМ: КЕЙС В'ЄТНАМУ	275

Платформа VII

Новітні тенденції розвитку міжнародних туристичних ринків: уроки для України

<i>Дербеньова Я. В., Артеменко А. І.</i>	РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	280
--	---	-----

Платформа VIII

Місце України у майбутньому світовому туристичному просторі: наслідування поширених практик та площадка для інновацій

<i>Гетьман В. І.</i>	РЕКРЕАЦІЙНІ ПОСЛУГИ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ.....	284
<i>Захарова Т. В., Чигрин В. О.</i>	ВІДНОВЛЕННЯ ТА НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ.....	287
<i>Згурська Ю. В.</i>	МІЖНАРОДНЕ ТА МІЖМУНІЦИПАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ПІД ЧАС ВІЙНИ: НОВІ ФОРМАТИ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ.....	289
<i>Земліна Ю. В. Полуда В. В.</i>	ГЛЕМПІНГ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА РОЗВИТОК В УКРАЇНІ.....	292
<i>Крупа О. М.</i>	ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ПРОСУВАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПРОДУКТІВ.....	297
<i>Кучерява Г. О.</i>	МІСЦЕ ГАСТРОНОМІЧНОГО ТУРИЗМУ У ВІДНОВЛЕННІ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ.....	300
<i>Лисяна В. О.</i>	ЦИФРОВІЗАЦІЯ СУЧАСНОЇ ПРОПОЗИЦІЇ ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ.....	303
<i>Остіан З. З.</i>	ЕЛЕМЕНТИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ПОБУДОВІ БЕЗ- ПЕКИ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ ПІСЛЯВОЄННОЇ УКРАЇНИ.....	307
<i>Піонтківська С. Л.</i>	СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В'ЇЗНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	310
<i>Сокол Т. Г.</i>	ДО ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ ПЕРІОДИЗАЦІЇ ІСТОРІЇ ТУРИЗМУ ...	314
<i>Шуплат О. М.</i>	НАПРЯМИ ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В СФЕРІ ТУРИЗМУ.....	316

Платформа IX

Шляхи вдосконалення системи професійної освіти для галузі туризму та сфери гостинності

<i>Гедін М. С.</i>	СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ.....	319
<i>Грех А. С.</i>	ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО СТАНУ.....	322
<i>Гуцал Л. А.</i>	ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ В ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ: РЕГІОНАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ.....	324
<i>Любарець В. В., Грибова Л. В.</i>	ПЕРЕПІДГОТОВКА ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КАДРІВ ДЛЯ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ТА ПІСЛЯВОЄННОГО СТАНУ УКРАЇНИ.....	327
<i>Ковтун Я. В.</i>	ПРОБЛЕМИ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	329
<i>Мионов Ю. Б.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КАДРІВ ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ.....	331
<i>Пестушко В. Ю.</i>	ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	333

Література

1. Morozov M. A., Morozova N. S. Attractive tourist destinations as a factor of its development. Journal of Environmental Management and Tourism. 2016. Т. 7. № 1(13). С. 105–111.
2. Survey: future travelers willing to accept inconveniences for safety. // ASIAN HOSPITALITY is a b2b news magazine and website that covers the U.S. hotel industry. — URL: <https://www.asianhospitality.com/survey-future-travelerswilling-to-accept-inconveniences-for-safety/>

olhavlada@ukr.net

Владимир О. М.

кандидат економічних наук, доцент

*Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя,
м. Тернопіль, Україна*

ТУРИСТИЧНІ НАВИЧКИ ТА ЗНАННЯ ТОПОГРАФІЇ ЯК НЕОБХІДНІ «METASKILLS» У ЧАС ВІЙНИ

Анотація. У статті згадано про основні проблеми розвитку туризму впродовж останніх років, зокрема в умовах пандемії та війни. Розглянуто особливості розвитку туризму в Україні, його вплив на формування національної свідомості, патріотичного виховання, спортивно-туристичний вишкіл молоді. Обґрунтовано потрібність туристичних навичок та знань топографії у час війни.

Ключові слова: пізнавальний туризм, спортивно-туристичний вишкіл, туристичні навички, топографія, війна.

Впродовж останніх десятиліть туризм, як галузь народного господарства, розвивався досить динамічно та виконував різну роль. Для одних країн він відігравав провідну роль у розвитку національної економіки, для інших служив тим провідником, який забезпечував культурне та політичне зближення різних народів, виконував, так би мовити, дипломатичну місію. Важливе значення туризм відіграє і в освітньо-пізнавальному процесі, що позитивно впливає на формування особистості, її світобачення та сприйняття світу з існуючими його принадами та проблемами. Завдячуючи туризму можна було б забезпечувати вирішення різних і складних питань глобального та місцевого значення шляхом мирних дискусій і спільних дій задля безпечного майбутнього. Однак розвиток туризму в останні роки зіткнувся з новими викликами та проблемами. Одні з них, такі як Covid-19, потребують здебільшого переформатування та впровадження організаційних змін направлених на пристосування до нових правил, умов та обмежень, а інші, на жаль, такі як війна, мають катастрофічний вплив не лише на туристичну діяльність, але й на людське життя.

Розвиток туризму в країні, у якій відбуваються активні воєнні дії, потребує особливого дослідження. Як показує світова історія, туризм починає активно відроджуватися уже у післявоєнні роки, тому Україні після завершення війни слід буде активно розвивати різні туристичні маршрути, відновлювати туристичну інфраструктуру. На даний час наша країна викликає велике захоплення та зацікавлення з боку багатьох країн світу. Для більшості з них ми відкрилися по-новому. Тому у майбутньому ми повинні лише зміцнити це зацікавлення, і нам дійсно є що показати світу — від прадавніх часів до трагічного та героїчного сьогодення. Важливо, щоб як зазначає Мар'яна Олесків, очільниця Державного агентства розвитку туризму, було сформовано *культуру відвідування місць пам'яті війни, аби пізніше місяця болю та героїзму українського народу згодом не перетворилися на так званий овертуризм (overtourism) — туризм, який вийшов із-під контролю. Адже це може призвести до стихійної інструменталізації трагедії та перетворення її на атракціон»* [4]. Як бачимо,

проблеми, пов'язані із розвиток туризму, можуть мати різний характер, скорочення туристичних потоків, так як і їх надмірне розширення є негативним явищем. Проте, як уже зазначалося, туризм — це не лише подорожі і мандрівки, туризм — це спосіб пізнання, це складова освітньо-пізнавального процесу. Тому саме цьому аспекту варто приділити більше уваги, особливо у час війни.

Ознайомлення з історією розвитку туризму в Україні, зокрема на заході нашої країни, дає нам чітке розуміння причин зародження туристичних подорожей і подальших трансформацій, характерних для туристичних організацій. Характерним для українського туризму кінця ХІХ початку ХХ століття є те, що моду та любов до подорожей з метою пізнання започаткували представники української інтелігенції. Наприклад, члени «Руської трійці» Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич і Яків Головацький почали першими займалися організацією народознавчих мандрівок землями Східної Галичини, Північної Буковини та Закарпаття, метою яких було дослідження етнографічного та фольклорного матеріалу [2, с. 89]. Яків Головацький у своїх спогадах писав: «Треба нам іти між народ, досліджувати на місці, збирати з його уст пісні, записувати його приказки. Словом, нам, філософам, треба іти в народ і учитися в нього мудрості» [2, с. 92]. Відтак молодь та українське студентство почало дедалі більше мандрувати землями Галичини і Наддніпрянщини, що послужило зародженню пізнавального туризму в Україні.

Іван Вагилевич, один із авторів альманаху «Русалка Дністрова», мандруючи Українськими Карпати, вивчав історико-археологічні пам'ятки, збирав фольклорний та етнографічний матеріал. Івана Вагилевича вважають основоположником етнографічного туризму у нашій країні.

Згодом до організації туристичних мандрівок активно долучається письменник, філософ і громадський діяч Іван Франко, український галицький натураліст, педагог, мовознавець, письменник, громадський діяч, дослідник мови та фольклору лемків Іван Верхратський, український етнограф, фольклорист, композитор, музикознавець і літературознавець Філарет Колесса і багато інших представників української інтелігенції. У 1883 р. І. Франко організував етнографічно-статистичний гурток «для студіювання життя і світогляду народу», який пізніше реорганізувався в «кружок для устроювання мандрівок по ріднім краю» [3, с. 17].

Якщо спочатку зацікавлення до мандрівок йшло від поодиноких чи групи однодумців серед представників української інтелігенції, то згодом цю ініціативу підхопив ряд організацій, зокрема, туристичне товариство «Чорногора», туристично-краєзнавчим товариством «Плай», Карпатський Лещетарський клуб, а також Наукове товариство ім. Т. Шевченка, спортивне товариство «Сокіл», спортивно-пожежне товариство «Січ», спортивно-пожежне товариство «Луг», дитячо-юнацької організації «Пласт». «Пласт» було створено як скаутську організацію за ініціативою Олександра Тисовського, Івана Чмоли та Петра Франка, сина Івана Франка.

Як зазначають історики В. А. Вербицький та І. Г. Бондаренко, осередки «Сокіл», «Січ», «Пласт» були поширені серед українського селянства. Такої практики не існувало в жодній країні Європи [1, с. 104]. Не маючи власної держави, перебуваючи у складі Австро-Угорщини та Польщі вже ж українська еліта та інтелігенція намагалася через туристичні мандрівки відродити, зберегти та прищепити любов до рідної спадщини українській молоді. І це знайшло свій відгомін та підтримку серед учасників інших українських організацій, які займалися патріотичним вихованням та спортивно-туристичним вишколом. Наприклад, пластун Степан Бандера є яскравою постаттю серед покоління тих пластунів, які були рушійною силою визвольного руху нашого народу. Або ж Євген Коновалець впродовж усього свого життя був другом Пласту і саме з Пласту він перейняв досвід організації підпільного руху спочатку у Січових Стрільцях, а згодом і в ОУН. Іван Боберський — визначна постать у розвитку спорту і фізичного виховання — також підтримував становлення «Пласту» в Україні, вважається автором найменування цього товариства. Серед активних пластунів варто виділити і Романа Шухевича, головнокомандувача Української повстанської армії. Слід зазначити, що метою «Пласту» та

схожих організацій була фізична та військова підготовка української молоді, виховання у неї національної свідомості та відчуття патріотизму. А серед основних видів діяльності виділяють організацію туристичних походів, таборування (створення «мандрівних» і «сталих» таборів), проведення вишкільних зборів [1, с. 111].

На сучасному етапі розвитку туристичної діяльності при підготовці кадрів даної професії основний акцент робиться на освоєння знань у сфері туроперейтингу, менеджменту, екскурсійної справи та інших напрямків у край важливих для вдосконалення та розширення послуг туристичного обслуговування клієнтів. Проте вважаємо, що саме за теперішніх умов спортивно-туристичний вишкіл повинен бути складовою виховання сучасної молоді, бажаючих громадян, а також професійної підготовки працівників сфери туризму. Знання про те, як розпалити та підтримувати вогонь у польових умовах, як правильно читати топографічні карти та орієнтуватися на місцевості, як правильно розміститися для ночівлі, поставити намет у різних природних і погодних умовах, як користуватися спальним мішком аби мінімізувати втрату тепла, як просушити одяг і взуття, як слід маскуватися у різних умовах та видах місцевості, як правильно складати наплічних і які речі є необхідними у туристичному поході, а які зайвими — це ті туристичні знання та навички, які допомагають не лише у туристичному поході, але й під час війни. А для ефективної організації туристичного походу необхідно детально вивчити та оцінити місцевість аби прокласти безпечний та цікавий туристичний маршрут. Для цього туристу потрібно вміти читати топографічні карти, які є найважливішим джерелом інформації про місцевість. Якщо у мирний час топографічними картами послуговуються туристи, то у воєнний час ними активно користуються військові. У мирний час топографічна карта є дороговказом і очима на незнайомій місцевості для туриста, а у час війни — це очі армії. Тому у воєнний час топографічні карти місцевості вилучаються із вільного продажу, аби ними не могли скористатись зрадники та супротивники.

Туристичні навички загартовують характер людини, дозволяють їй залишатися зібраною та приймати швидкі та ефективні рішення у різних критичних і небезпечних ситуаціях. А спортивно-туристичний вишкіл працівників сфери туризму забезпечить їм можливість не лише оволодіти «hard skills» та «soft skills», характерними для їх професії, але на їх основі виробити необхідні «metaskills», які забезпечують здатність до саморефлексії, дозволяють відчувати та зрозуміти власні можливості, свій стан і на основі цього приймати адекватні та виважені рішення. Для покращення та вдосконалення своїх «metaskills» необхідно постійно навчатися та розвивати у собі такі вміння, як адаптивність, усвідомленість та критичне мислення. Такі ж навички необхідні і в час війни, і не лише військовим, але й цивільному населенню. Отож, очевидним є те, що туризм є не лише способом пізнання своєї країни, це невід'ємна ланка патріотичного виховання, спортивного вишколу, який у мирний час забезпечує умови для організації приємних та безпечних походів і мандрівок, а у час війни ці знання та навички дозволяють краще адаптуватися до складних умов ведення війни, краще організувати оборонні та наступальні дії, а також врятувати життя як солдатам, так і цивільному населенню.

Література

1. Вербицький В. А., Бондаренко І. Г. Історія фізичної культури та спорту в Україні. Миколаїв: ЧДУ ім. Петра Могили, 2014. 340 с.
2. Кирчів Р. Етнографічно-фольклористична діяльність «Руської трійці». Львів, 2011. 424 с.
3. Луцький Я. Туристичними стежками Івана Франка. Краєзнавець Прикарпаття. 2006. № 8. С. 17–21.
4. Олесків М. Розробляється стратегія відвідування місць пам'яті війни. Історична правда. 16.09.2022. URL: <https://www.istpravda.com.ua/short/2022/09/16/161807/>

Наукове видання

**ТУРИЗМ В УКРАЇНІ:
ВИКЛИКИ ТА ВІДНОВЛЕННЯ**
Збірник матеріалів
Міжнародного туристичного форуму

**м. Київ
21–22 березня 2023 р.**

Коректор *В. Македон*
Верстка *С. Лозова*

Підписано до друку 28.04.2023. Формат 60×84/8.
Друк. арк. 29,4. Зам. 23-5764.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи (серія ДК, № 235 від 07.11.2000)

E-mail: litera_kneu@ukr.net